

ikke er eksperternes »overordnede rationelle argumenter (der) tæller, men de irrationelle menneskelige følelser, der ofte udspringer af uvished« (p. 47). Dette opfattes her ensidigt negativt. Samfundsindividerne må derfor, ifølge bogen, bevidstgøres om den nye teknologis velsignelser. »Det vi kan gøre noget ved er den menneskelige usikkerhed, der er årsagen til mange af protesterne mod den nye teknologi. Man er blevet dårligt orienteret – måske slet ikke« (p. 47). Det er teknikeren, der skal docere sandheden om den nye teknologi.

Bogen afsluttes med en redegørelse for liberalismens rødder i tre kapitler om liberalismens historie i Danmark og England og om Grundtvigs frihedssyn.

Generelt bærer bogen tydeligt præg af at være dårligt gennemarbejdet. Dette forhold kan dog næppe forklare de problemer og inkonsistenser, den er behæftet med. Det må tværtimod give anledning til både undren og skepsis, at tre så prominente fortalere for ny-liberalismen i Danmark kan give udtryk for så indbyrdes modstridende synspunkter i en bog, der som sit mål har at være »en samlet fremstilling af det liberale tankesæt« (p. 7) og desuden er tænkt som en »undervisningsbog på gymnasier, højskoler, seminarier, handelsskoler m.v. som modvægt mod strømmen af nymarxistisk litteratur« (p. 7).

Leif Brøndbjerg og Niels Højberg

Jens Nauntofte, *Israel – en tidsindstillet bombe?* Et kritisk studie i Israels kamp mod palæstinenserne. København: Vindrose, 1983. 224 s., 125,00 kr.

Amnon Kapeliouk, *Shabra og Chatila – Rapport om en massakre*. Charlottenlund: Forlaget Rosinante, 1983. 113 s., 98,00 kr.

Der er igennem årene skrevet ganske mange bøger om situationen i Mellemøsten. Skildringen af Israel har som oftest indtaget en central plads i disse værker. Med sin nye bog tager Jens Nauntofte endnu en gang fat i dette urolige hjørne af verden. Han har – som bogens undertitel også antyder – en noget anderledes vinkel på sit stof: nemlig Israel versus palæstinenserne. Det er en god og rigtig problemstilling. Som Nauntofte korrekt fremhæver: »Den jødiske stat og palæstinenserens ulykkelige skæbne er to sider af samme sag, ganske uanset at israelerne prøver at smyge ansvaret af sig« (s. 216). Hvis éns kendskab til den konstante mellemøstlige konflikt er begrænset, er det nemt at komme med løsninger. Hvis man – som Nauntofte – har et årelangt personligt kendskab til området og de involverede parter, er det straks sværere. Det er vanskeligt »at holde hovedet koldt« i den forbindelse. Det har Nauntofte formået med sin nye bog.

Bogens tre første kapitler bringer os ind i begivenhedernes centrum ved at beskrive krigen i Libanon, belejringen og bombardementerne af Beirut sidste sommer. Massakren i de to flygtningelejre Shabra og Chatila behandles også. Nauntofte fremhæver den næsten groteske ulighed mellem parterne. Som han påpeger, var styrkeforholdet tolv til én. Men det er jo slet ikke det vigtigste. Det våbenteknologiske svælg mellem PLO og Israel var (og er) så stort, at mandskabs-

ikke er eksperternes »overordnede rationelle argumenter (der) tæller, men de irrationelle menneskelige følelser, der ofte udspringer af uvished« (p. 47). Dette opfattes her ensidigt negativt. Samfundsindividerne må derfor, ifølge bogen, bevidstgøres om den nye teknologis velsignelser. »Det vi kan gøre noget ved er den menneskelige usikkerhed, der er årsagen til mange af protesterne mod den nye teknologi. Man er blevet dårligt orienteret – måske slet ikke« (p. 47). Det er teknikeren, der skal docere sandheden om den nye teknologi.

Bogen afsluttes med en redegørelse for liberalismens rødder i tre kapitler om liberalismens historie i Danmark og England og om Grundtvigs frihedssyn.

Generelt bærer bogen tydeligt præg af at være dårligt gennemarbejdet. Dette forhold kan dog næppe forklare de problemer og inkonsistenser, den er behæftet med. Det må tværtimod give anledning til både undren og skepsis, at tre så prominente fortalere for ny-liberalismen i Danmark kan give udtryk for så indbyrdes modstridende synspunkter i en bog, der som sit mål har at være »en samlet fremstilling af det liberale tankesæt« (p. 7) og desuden er tænkt som en »undervisningsbog på gymnasier, højskoler, seminarier, handelsskoler m.v. som modvægt mod strømmen af nymarxistisk litteratur« (p. 7).

Leif Brøndbjerg og Niels Højberg

Jens Nauntofte, *Israel – en tidsindstillet bombe?* Et kritisk studie i Israels kamp mod palæstinenserne. København: Vindrose, 1983. 224 s., 125,00 kr.

Amnon Kapeliouk, *Shabra og Chatila – Rapport om en massakre*. Charlottenlund: Forlaget Rosinante, 1983. 113 s., 98,00 kr.

Der er igennem årene skrevet ganske mange bøger om situationen i Mellemøsten. Skildringen af Israel har som oftest indtaget en central plads i disse værker. Med sin nye bog tager Jens Nauntofte endnu en gang fat i dette urolige hjørne af verden. Han har – som bogens undertitel også antyder – en noget anderledes vinkel på sit stof: nemlig Israel versus palæstinenserne. Det er en god og rigtig problemstilling. Som Nauntofte korrekt fremhæver: »Den jødiske stat og palæstinenserens ulykkelige skæbne er to sider af samme sag, ganske uanset at israelerne prøver at smyge ansvaret af sig« (s. 216). Hvis éns kendskab til den konstante mellemøstlige konflikt er begrænset, er det nemt at komme med løsninger. Hvis man – som Nauntofte – har et årelangt personligt kendskab til området og de involverede parter, er det straks sværere. Det er vanskeligt »at holde hovedet koldt« i den forbindelse. Det har Nauntofte formået med sin nye bog.

Bogens tre første kapitler bringer os ind i begivenhedernes centrum ved at beskrive krigen i Libanon, belejringen og bombardementerne af Beirut sidste sommer. Massakren i de to flygtningelejre Shabra og Chatila behandles også. Nauntofte fremhæver den næsten groteske ulighed mellem parterne. Som han påpeger, var styrkeforholdet tolv til én. Men det er jo slet ikke det vigtigste. Det våbenteknologiske svælg mellem PLO og Israel var (og er) så stort, at mandskabs-

tal næsten er ligegyldige i en krig, om hvilken man har hævdet, at for hver dræbt soldat har 10 børn mistet livet. På trods af israelernes hensynsløse bombardementer af Beirut påpeges også den anden side af Israel: fastholdelsen af de demokratiske frihedsrettigheder (om end kun for israelske statsborgere). Heller ikke PLO går ram forbi. Organisationen kritiseres for ikke at skille sine militære aktioner fra civile beboelsesområder. PLO kritiseres – ligeledes korrekt – for sine terrorhandlinger mod civile.

Kapitlerne 4 og 5 ser Israel i en større international sammenhæng. Israel er jo en kompliceret størrelse, og det er dets forhold til omverdenen også. Der savnes derfor en lidt mere indgående diskussion af USAs interesser i Mellemøsten generelt, men særligt af de amerikanske interesser i forhold til Israel. Kapitlerne 6, 7 og 8 leverer både den historiske baggrund for zionismen og Begins personlige historie. Det er nyt og spændende at høre om, hvilke politiske strømninger Begin har været knyttet til. Det giver i hvert fald en bedre forudsætning for at diskutere det spørgsmål, Nauntofte rejser: Nemlig om der er fascistiske tendenser i dagens Israel. Bogen giver ikke et klart svar på det spørgsmål – men det skal måske heller ikke gives? Imidlertid sidder man tilbage med en fornemmelse af, at den historiske beskrivelse af Begins politiske synspunkter, hans adfærd gennem årene og skildringen af hans politiske synspunkter i dag gør det sandsynligt, at han og hans tilhængere må benævnes fascister. Måske skal man undgå denne betegnelse og i stedet bruge bogens synonyme term: Den taler om »likudisering« af Israel. Det er lig med »chauvinisme, ekspansionstrang, liberalistisk økonomi, en lidenskabelig bekæmpelse af fagforeningsbevægelsen og askanasiernes kulturimperialisme« (s. 111).

De følgende tre kapitler giver en indgående behandling af koloniseringen af Vestbredden og de israelske ekstremisters adfærd i området. Nauntoftes vigtigste budskab er her, at »klokken er ved at være fem minutter i tolv« med hensyn til at skabe et hjemland for palæstinenserne på Vestbredden. Ja, faktisk argumenterer Nauntofte for, at Vestbredden reelt er tabt. Israel vil aldrig opgive sin besættelse af områderne – det gælder også en eventuel kommende arbejderregering. Løsningen for palæstinenserne er en stat i det nuværende Jordan, argumenterer bogen. En løsning der svarer til den, der er foreslået af Ariel Sharon, den tidligere israelske forsvarsminister.

Efter i mere end ti år at have fulgt udviklingen i og omkring Israel føler jeg mig provokeret af Nauntoftes synspunkter: Accepteres hans løsningsforslag må vi opgive vore gamle – og måske fastlåste – meninger om løsningen på Palæstinaspørgsmålet. Imidlertid er det svært at komme uden om Nauntoftes argumenter.

Set fra et snævert fagligt, politologisk synspunkt bærer bogen præg af at være skrevet af en journalist. Den synes at være skrevet i hast, hvorfor den sine steder har tendens til at gentage sig selv. Det ændrer imidlertid ikke ved bogens indlysende kvaliteter: at den er skrevet i et letlæseligt og inspirerende sprog. Det betyder, at den til fulde lever op til sin målsætning om at opfordre til debat. Det er sjældent, at såkaldte »videnskabelige« værker om dette eller hint emne er i stand til det samme. Selv om Nauntofte ikke giver sig ud for at være videnskabsmand, dokumenterer han i rimeligt omfang sine oplysninger.

Det er en god og debatskabende bog, Nauntofte har skrevet. Jeg vil anbefale

den til enhver, der tør tage sine egne synspunkter op til fornyet overvejelse: Det gælder dem, der altid – blindt – er parate til at støtte Israel og dets arrogante og krigerske politik. Men det gælder også alle dem, der støtter palæstinenserens retfærdige kamp for et hjemland, men som mener, denne støtte skal være betingelsesløs og kritikløs.

Også Amnon Kapeliouk er journalist. Hans rapport om massakren i de to palæstinensiske flygtningelejre Shabra og Chatila er chokerende ved neddæmpet og veldokumenteret at beskrive en af de vel nok mest rædselsfulde massakrer, der er blevet begået siden anden verdenskrig. I løbet af knap 40 timer blev mellem 3.000 og 3.500 mænd, kvinder, børn og spædbørn myrdet ud af en samlet befolkning på 20.000 personer fordelt i de to lejre i Beiruts udkant.

Kapeliouk er født i Jerusalem. Han er medlem af redaktionskomiteen i New Outlook i Tel-Aviv og medarbejder på Le Monde. Straks efter massakrene, der fandt sted fra den 16. til den 18. september 1982, gik han i gang med sin efterforskning. Hans rapport bygger på vidneudsagn fra israelere, palæstinensere, libanesere, på den internationale presses materiale og på øjenvidneberetninger fra de overlevende. Det enorme materiale er analyseret kritisk, og alle oplysninger, som ikke med sikkerhed har kunnet bekræftes, er udeladt.

Amnon Kapeliouks rapport er langt grundigere end den officielle israelske Kahan-rapport om massakren. Alene af den grund er den vigtig. Den er også vigtig, da den dokumenterer, at de politisk og moralsk ansvarlige for massakren er dem, der i dag sidder i den israelske regering, samt naturligvis den tidligere forsvarsminister Ariel Sharon. Der er ingen tvivl om, at knive, økser og maskinpistoler blev ført af Israels allierede, de libanesiske falangister. Der synes heller ikke at være tvivl om, at den israelske regering var vidende om, at massakren fandt sted. Det er åbenlyst, at den israelske hær kunne have standset falangisterne og dermed hindret tragedien. I stedet åbnede man lejrene for morderne og gav dem tilmed belysning i nattetimerne. Samtidig forhindrede hæren folk i at flygte fra lejrene.

De to bøger kan givetvis medvirke til at højne det danske informationsniveau om den årelange konflikt mellem Israel og landets oprindelige befolkning: palæstinenserne. Forhåbentlig kan det styrke den stadigt mere kritiske holdning til et Israel, der år efter år bryder den ene internationale retsregel og konvention efter den anden, og som overhører al international kritik. I sidste instans er problemet vel, hvor længe det såkaldte »internationale retssamfund« kan forholde sig passivt til Israels arrogante og destabiliserende politik i Mellemøsten? Dét er ikke kun et spørgsmål om realpolitik. Det er også et spørgsmål om moral.

Gorm Rye Olsen